Säkerhetshandledning för Svenska Fjällklubben

Innehåll

Innehåll 1
Bakgrund 1
Regler 1
Produktsäkerhetslagen 1
Rekommendationer 5
Försäkringar 5

Noteringar

Säkerhetsplaner och mallar för dessa omfattar i första hand turer inom Svenska fjällvärlden.

Turer som är utanför fjällvärlden omfattas inte i första hand av SFK Säkerhetshandledning men ett PM som innehåller minst följande omfattning bör alltid skapas;

- Vem Vilka är med på turen
- Vad Vad är det för aktivitet
- Var Var kommer turen att vara med start och mål
- När Datum och klockslag för turen (från – till)
- Hur Om behov finns så beskrivs hur (särskilda moment eller risker)

Bakgrund

Denna säkerhetshandledning är framtagen för att underlätta Svenska Fjällklubbens säkerhetsarbete och är ett stöd för föreningen att skriva och följa upp sina säkerhetsplaner. I denna handledning sammanfattas även regler och råd som hör till att bedriva en trygg och säker verksamhet.

Regler

Här beskrivs de förordningar som närmast påverkar den verksamhet som bedrivs inom SFK.

Den lag som tydligast beskriver vad som gäller för organiserade aktiviteter i fjällvärlden är Produktsäkerhetslagen. Denna är ännu inte prövad i något fall gällande ideella turer i fjällmiljö.

Säkerhetshandledning för Svenska Fjällklubben

Produktsäkerhetslagen

Denna text är en direkt bearbetning av svenska klätterförbundets ”VÄGLEDNING Klättring och produktsäkerhetslagen” Bearbetad för: Sveriges klätterklubbar, ideella och kommersiella klättringsarrangörer och instruktörer. Bearbetad av: Robin Dahlberg, Säkerhetskommittén, 12 november 2015. Innehållet i denna text är ändrat för att passa SFK som sammanhang.

Varför har lagen kommit till?

PSL trädde i kraft 2004 som en direkt konsekvens av ett EU-direktiv (2001/95/EG) om produktsäkerhet. Syftet är att förhindra att varor och tjänster orsakar personskador. EU-direktivet omfattar endast varor, men Sveriges riksdag ansåg att även tjänster skulle tas med i lagen.

Vem ska lagen skydda?

PSL ska skydda konsumenter. Alltså enskilda personer som i rättslig mening anses vara konsumenter och som tillhandahålls turguidning av företag, organisationer eller **föreningar**. En tjänst behöver inte kosta pengar för att det ska föreligga ett konsumentförhållande, den kan vara gratis.

Vilka är skyldiga att tillämpa lagen?

Företag
Alla som bedriver näringsverksamhet som är relaterad till fjällturism. Till exempel fjälledare, bergsguider, tillverkare/försäljare av utrustning, researrangörer, med mera.

Svenska Fjällklubben
Enligt PSL räknas även föreningar och ideella organisationer som näringsidkare (medlemmarna betalar till exempel medlemsavgift). Men all klubbverksamhet omfattas inte av lagen. Man kan förenklat säga att när det uppstår en situation då en part tillhandahåller en tjänst som utgör näringsverksamhet och den andra parten i juridisk mening kan räknas som en konsument, då träder lagen in.

Ibland kan det vara svårt med gränsdragningen. Det finns inga klara definitioner av vad som utgör "tjänst" och "näringsverksamhet" inom fjällsportens område. Under rubriken "Exempel på när lagen ska tillämpas?" nedan ger vi några exempel på när lagen gäller eller inte.

Enskilda fjällvandrare
Enskilda vandrare har inget ansvar enligt PSL. Om du som privatperson och klubbmedlem introducerar vandring för en kompis, ordnar en gratis fjälltur för dina kamrater eller bara åker och turar tillsammans med någon gäller inte lagen.

Säkerhetshandledning för Svenska Fjällklubben

Går det att friskriva sig från ansvar?

Nej, lagar som ska skydda konsumenter är tvingande. Om en juridisk eller fysisk person omfattas av produktsäkerhetslagen kan denne inte friskriva sig från ansvar.

Exempel på när lagen ska tillämpas eller ej

Fjällträffar
En fjällträff, organiserad av klubben, som endast går ut på att man träffas och går på tur **omfattas inte av lagen**.

Men om klubben håller kurser, ställer upp med personer som instruerar, anvisar eller arrangerar turer i mer uppstyrd form, då gäller lagen.

Det är viktigt att vara tydlig med syftet, vem träffen är ägnad för och vad klubben erbjuder. SFK råder sektioner inom SFK att informera om vad som gäller för varje evenemang. Beskriv vilka inslag som klubben står för och vad som förväntas av deltagarna i fråga om kompetens, utrustning, förberedelser, med mera. Informera om att oorganiserad vandring (utanför den tur som arrangeras) sker under eget ansvar.

Tävlingar
Ja, tävlingar omfattas av lagen, även om de arrangeras på lokal nivå och endast riktar sig till klubbmedlemmar. Men en enkel tävling på lek mellan kompisar, utan någon konkret arrangör, omfattas inte av lagen.

Kurser och utbildningar
Ja, lagen gäller vid kurser och utbildningar som tillhandahålls av klubben eller instruktörer. **Även prova på-kurser/nybörjarkurs**, då deltagarna kanske saknar förkunskaper och egen utrustning, omfattas av PSL.

"Kamrattur"
Nej. Om du tar med en kompis på tur för att lära ut eller låta kompisen testa gratis, så omfattas det inte av PSL.

Det kan vara mer svårbedömt om du samtidigt är instruktör och har ett eget företag som säljer kurser. Se till att kompisen är väl införstådd med att det inte rör sig om en regelrätt kurs och att han/hon inte är en elev.

Klubbresor och lägerverksamhet
Här gäller samma sak som vid fjällträffar. Om en klubb arrangerar en resa eller ett läger som går ut på att man fjällturar tillsammans gäller inte lagen. Men om klubben ordnar aktiviteter ***kan*** PSL gälla.

Exempelvis om klubben håller kurser, ställer upp med personer som instruerar, tar ansvaret för barn och så vidare.

Säkerhetshandledning för Svenska Fjällklubben

Utlåning/uthyrning av utrustning
Ja. En klubb eller instruktör har ansvar för att själva utrustningen är säker samt att informera om hur den används. Men om användaren ändå nyttjar utrustningen felaktigt, trots god information, bär klubben/instruktören inget ansvar enligt PSL.

Olika typer av tur
Vad som är acceptabel säkerhet på en tur är omöjligt att definiera. Såväl terräng som väderförhållanden förändras konstant. Väderförhållanden kan vara avgörande, inte minst vid högalpin fjällkaraktär och i synnerhet under vintertid.

Andra grundläggande faktorer är deltagarens kompetens, utrustning, bedömning och agerande. Det är kombinationen av förhållandena i naturen och med fjällvandraren och dennes utrustning som krav på säkerheten ställs.

Fjällvandring bygger historiskt sett på principen att all vandring sker på eget ansvar. Att bedöma risker samt fatta beslut därefter, enligt ”tur efter förmåga” är en del av ett förhållningssätt som länge varit etablerat bland fjällklubbare. PSL och Konsumentverket ger stöd åt detta förhållningssätt.

Varken SFK eller sektioner har något rättsligt ansvar för markerade leder eller information om ledernas beskaffenhet.

Inte heller fjälledare eller de som skapar nya turer har ansvar enligt PSL för säkerheten i dessa områden. Däremot är en instruktör, guide eller arrangör skyldig att hålla en hög nivå när det gäller människors hälsa och säkerhet samt att informera kunder om tänkbara risker.

Vad kräver produktsäkerhetslagen?

Om din eller klubbens verksamhet omfattas av lagen så krävs i korthet följande:

- En vara eller tjänst ska vara säker vid normal eller rimligen förutsebar användning och livslängd. En låg risk är acceptabel om risken är godtagbar med hänsyn till hur varan eller tjänsten används. Fler kriterier finns i lagen[2].
- I säkerhetsbedömningen ska man bland annat beakta god sed i den berörda branschen och den skyddsnivå som konsumenterna rimligen kan förvänta sig. God sed kan exempelvis vara de grundläggande kunskaper som framgår av Svenska Fjällklubbens grundläggande normer om vad en medlem i SFK står för och agerar efter.
- Du eller klubben ska lämna tydlig information om risker så att konsumenten ska kunna bedöma riskerna. Man måste utan dröjsmål informera om hur skaderisken ska undanröjas, i den omfattning som är skälig med hänsyn till behovet.

Säkerhetshandledning för Svenska Fjällklubben

Hur tillämpar man lagen?

Det finns inget lagstadgat krav att man måste använda en säkerhetsplan, men Konsumentverket rekommenderar det. En säkerhetsplan är ett bra sätt att främja säker vandring, förebygga olyckor och vara väl förberedd om en olycka inträffar.

SFK har under 2016 upprättat en säkerhetsplan som stöd för Kursverksamheten och sektioner att göra sina egna säkerhetsplaner. Nu gällande version är 1.2 från 2016 som ska kompletteras med vilket krav det finns på formell utbildning hos ledaren under året.

Tanken är att göra det enkelt för arrangören att överblicka potentiella risker och veta vad som ska göras när olyckan är framme. Ett exempel är att i förväg ta reda på adressen eller positionen där turen pågår för att kunna dirigera en ambulans rätt. Säkerhetsplanen kan självklart användas även om verksamheten inte omfattas av PSL.

Vad händer om man struntar i lagen?

Konsumentverket har ansvaret för att PSL efterlevs. En näringsidkare eller Svenska Fjällklubben är skyldig att lämna yttranden, upplysningar och handlingar av värde för myndigheten.

Konsumentverket har rätt att meddela förelägganden eller förbud mot att tillhandahålla en tjänst. Sådana beslut kan kombineras med ett vite. Myndigheten har även rätt att ålägga någon att betala en sanktionsavgift. Konsumentverkets beslut kan överklagas till domstol.

Rekommendationer

En rekommendation som utfärdas av svenska fjällklubben blir en del i bevisföringen i samband med att någon skulle lagföras (ställas inför rätta). Det innebär att rekommendationer behöver ges på ett sådant sätt att det ger ledare och aktiva ett eget handlingsutrymme att tolka och fatta beslut i rådande förhållanden. Rekommendationer som är för specifika kommer att detaljstyra på ett sätt som hindrar verksamhetens genomförande. Rekommendationer som är för vaga kommer inte bidra till ökad säkerhet.

Vilka rekommendationer vill vi ge? Om vad?

- Göra säkerhetsplaner och kontinuerlig riskanalys i samband med pågående verksamhet
- Utbildade ledare (fjälledare motsvarande fjälledarnormen, internutbildade ”Färdledare” alternativt erfarna turledare vilka godkänts och förtecknas av riksstyrelsen).
- Säker utrustning

Försäkringar

Svenska Fjällklubben har försäkring som täcker arrangerade turer för våra medlemmar och för vår kursverksamhet.